

ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ "ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΦΙΛΩΝ
ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ"

Αλκιβιάδου 229 - 185 36 Πειραιάς

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2003 • ΤΕΥΧΟΣ 5

**ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ
ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ**

Αλκιβιάδου 229
185 36 Πειραιάς
Τηλ.: 210-42.88.017 - 210-42.88.018
FAX.: 210-42.88.017
INTERNET : <http://users.forthnet.gr/ath/mouseio>
e-mail: mouseio@ath.forthnet.g

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ
Α΄ Αντιπρόεδρος: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ
Β΄ Αντιπρόεδρος: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΡΤΕΜΑΚΗΣ
Γ΄ Αντιπρόεδρος: ΑΝΝΑ ΠΑΤΕΣΤΗ
Γεν. Γραμματέας: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΡΩΝΑΚΗΣ
Ταμίας: ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ ΑΝΔΡΕΑΔΗ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΠΟΥΛΙΕΡΗ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΔΑΡΑΚΛΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΕΡΙΜΕΝΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΜΑΝΩΛΑΚΗΣ

“ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ”

Τριμηνιαία Έκδοση του Συλλόγου
Εκδότης: Ι. Πολυχρονόπουλος
Δερβενακίων 24 - 185 45 Πειραιάς

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
ΚΩΣΤΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
Ακτή Τρυφ. Μουτσοπούλου 44, 185 36 Πειραιάς

**ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ:
ΔΗΜ. ΜΟΥΡΟΥΣΙΑΣ**

Κολοκοτρώνη 144, 185 36 ΠΕΙΡΑΙΑΣ
ΤΗΛ.: 210-41 82 591, FAX 210-45 32 911

Διανέμεται Δωρεάν

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:

Χάλκινο άγαλμα Αρτέμιδος του 4ου π.Χ.
αιώνα, η χαρακτηρισιζόμενη ως μικρή
Άρτεμις (Αρχαιολογικό Μουσείο
Πειραιώς).

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΟ ΙΡΑΚ

**Επισημάνσεις για τον κίνδυνο
καταστροφής ανεκτίμητων θησαυρών
του παγκοσμίου πολιτισμού**

Από τη στήλη αυτή είμαστε σήμερα υποχρεωμένοι να σταθούμε για λίγο στην επικαιρότητα - την τραγική, θα λέγαμε, επικαιρότητα. Ο πόλεμος στο Ιράκ συγκλονίζει ολόκληρο τον κόσμο. Και οι εφιαλτικές εικόνες της πρωτόγνωρης αυτής σε έκταση και ένταση πολεμικής καταιγίδας, που μεταφέρονται μέσα στα σπίτια μας, μέσω της τηλεοπτικής οθόνης, προκαλούν σε όλους μας "Σοκ" και "Δέος" - με ιδιαίτερη έμφαση στην πρώτη λέξη. Με πολύ αίμα και πολλά δάκρυα γράφεται μια ακόμα σελίδα καταισχύνης στην ταραγμένη ιστορία του ανθρώπινου γένους. Και είναι φυσικό κάθε ελεύθερος άνθρωπος να καταδικάζει την αγριότητα αυτού του πολέμου και την αυταρχία της υπερατλαντικής υπερδύναμης, που, παρακάμπτοντας τη διεθνή νομιμότητα, παρεμβαίνει για να καταλύσει ένα αυταρχικό, έστω, και απεχθές καθεστώς, το οποίο όμως η ίδια παλαιότερα είχε όχι απλώς ανεχθεί αλλά και υποβοηθήσει την εδραίωσή του. Άλλοι καιροί, άλλα ήθη. Και δικαιολογημένη η αγωνία τόσο για τις άμεσες και τις απώτερες συνέπειες από την εισβολή στο Ιράκ, όσο και - κυρίως - για το μέλλον του σημερινού κόσμου.

• Σε επιφυλλίδα του στην εφημερίδα "Τα Νέα" (της 1.4.2003) ο διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη κ. **Άγγελος Δεληβοριάς**, αφού εκφράζει την αντίθεσή του προς τον πόλεμο του Ιράκ, τονίζοντας μεταξύ άλλων, ότι "ντρέπεται κανείς αλλά και τρομάζει με το τι ακόμη μας επιφυλάσσουν οι προοπτικές του 21ου αιώνα", θίγει συγχρόνως ένα σοβαρό θέμα που δυστυχώς δεν έχει, όσο θα έπρεπε, έως τώρα απασχολήσει τους πνευματικούς ανθρώπους αλλά και τα μέσα ενημέρωσης, σε παγκόσμια κλίμακα. Συγκεκριμένα αναφέρεται στον κίνδυνο καταστροφής ανεκτίμητων θησαυρών του παγκοσμίου πολιτισμού από τη συνεχιζόμενη πολεμική "περιπέτεια" στο Ιράκ. Και κρίνουμε σκόπιμο να αναδημοσιεύσουμε τις επίκαιρες, πράγματι, αυτές επισημάνσεις του κ. Δεληβοριά:

• «Παρά την πολυδιαφημισμένη ευφυΐα των "έξυπνων" πυρομαχικών, με τα οποία ο ιησούιτισμός της δυτικής υπεροχής θα διαφωτίσει τον καθυστερημένο ισλαμικό θεοκρατισμό από το σφυροκρότημα της Βαγδάτης, επλήγη ανεπανόρθωτα και η περίφημη μαντράσα του Αλ Μουστασιρίγια. Το κτήριο του ιστορικού αυτού πανεπιστημίου ανάγεται στον 13ο αιώνα και συγκαταλέγεται στα πιο ιερά μνημεία του πολιτισμού, ακριβώς ε-

(Συνέχεια στη σελίδα 6)

Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των Μελών του Συλλόγου μας ανοίξαμε τραπεζικό λογαριασμό στην Εθνική Τράπεζα με αριθμό 071/296045-13.

Τώρα πλέον η ετήσια συνδρομή εκ Δέκα (10) Ευρώ, ως και κάθε ενδεχόμενη έκτακτη εισφορά μπορεί να κατατίθεται στον προαναφερόμενο λογαριασμό του Συλλόγου μας.

Τον ίδιο τραπεζικό λογαριασμό μπορούν να χρησιμοποιούν και οι φίλοι του Συλλόγου μας, οι οποίοι επιθυμούν να υποστηρίξουν το έργο μας, όχι μόνον ηθικά αλλά και οικονομικά.

ΟΙ ΛΑΤΡΕΙΕΣ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΥΜΕ την ενδιαφέρουσα διάλεξη του Προϊσταμένου της Β΄ Εφορείας Προϊστορικών και κλασικών Αρχαιοτήτων κ. Γ. Σταϊνχάουερ με θέμα «Οι λατρείες στον αρχαίο Πειραιά», που δόθηκε με επιτυχία και με πυκνότητα προσέλευση εκλεκτού κόσμου το πρωί της Κυριακής 6 Απριλίου στην αίθουσα Βαρώνου Κίμωνος Ράλλη του «Πειραιϊκού Συνδέσμου», οργανωμένη από τον Σύλλογό μας. Παρουσιάζοντας τον ομιλητή ο πρόεδρος κ. Γιάννης Πολυχρονόπουλος αναφέρθηκε συνοπτικά και στις συνεχείς, κατά τα τελευταία χρόνια, προσπάθειες του Συλλόγου για την προστασία και την ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων του Πειραιά, με ικανοποιητικά μέχρι τώρα αποτελέσματα.

➡ α μου επιτρέψετε να αρχίσω τη διάλεξη αυτή με ένα κοινό τόπο, που λέει ότι η αντίληψη του θείου και ο τρόπος της λατρείας αποδίδουν τη νοοτροπία και τις ιδιομορφίες της κοινότητας των πιστών. Ιδιαίτερα τούτο ισχύει για την Αρχαία Ελλάδα. Οι λόγοι είναι γνωστοί: αφενός αυτό οφείλεται στην αμεσότητα που έτσι κι αλλιώς χαρακτηρίζει την αρχαιοελληνική θρησκεία (ας θυμηθούμε την άμεση σχέση των ελληνικών θεοτήτων με τα στοιχεία της φύσης, τα τοπία και τις ανθρώπινες ανάγκες, ασχολίες, θυμικές καταστάσεις, αρετές και κακίες), αφετέρου στην ποικιλομορφία της ελληνικής πολιτικής ζωής, όπου κάθε ανεξάρτητη πόλη - μεγάλη ή μικρή, ακόμη και οι πόλεις και τα χωριά της ίδιας επικράτειας όπως π.χ. της Αττικής - είχε, καλλιεργούσε και πρόβαλλε, ως εγγύηση της διαφοράς της, τα στοιχεία που απέδιδαν καλύτερα την ιδιομορφία του χαρακτήρα της.

Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που - από αυτή την άποψη - παρουσιάζουν οι λατρείες του Πειραιά οφείλεται στην ιδιαιτερότητα της μορφής, της κοινωνικής σύνθεσης και της ιστορίας αυτής της - από κάθε άποψη - νέας πόλης, που όπως γνωρίζουμε πήρε στις αρχές του 5ου αι. π.Χ. τη θέση ενός μάλ-

λον αφανούς αττικού δήμου.

Από εκείνο το όχι πολύ μακρινό παρελθόν ο Πειραιάς διατήρησε τη στενή θρησκευτική σχέση με τους άλλους τρεις δήμους του **Τετρακώμου**, την Ξυπέτη, στο Μοσχάτο - Ρέντη, το Φάληρο, στην περιοχή περίπου του Παλαιού Φαλήρου και τους Θυμαϊτάδες, στο Κερατσίνι, που αποδεικνύει η συμμετοχή του στην κοινή λατρεία του Ηρακλή, στο κοινό ιερό που, όπως τώρα ξέρουμε,

*Η ενδιαφέρουσα διάλεξη
του κ.
Γεωργίου Σταϊνχάουερ
που οργάνωσε ο
Σύλλογός μας στην
αίθουσα του
«Πειραιϊκού Συνδέσμου»*

βρισκόταν στα Καμίνια, από όπου πιθανώς προέρχεται και το ανάγλυφο του Μουσείου Πειραιά με τη θυσία του Ηρακλή. Με τους υπόλοιπους περίπου 130 αττικούς δήμους τον συνδέει το χαρακτηριστικό πλαίσιο των αγροτικών λατρειών της Δήμητρας και του Διονύσου. Και τα δύο ιερά - όπως δυστυχώς όλα τα μεγάλα ιερά της πόλης - είχαν κακή τύχη. Έτσι, από το φημισμένο **Θεσμοφόριο**, που συνήθως - αν και

χωρίς αποδείξεις - τοποθετείται έξω από τα τείχη, σε ένα ύψωμα που δεσπόζει στο Αλίπεδο, σώζονται μόνο δύο ονομαστά γλυπτά - και τα δύο σήμερα στο **Εθνικό Μουσείο**. Αν και ο Πειραιάς δεν αποκόπηκε ποτέ τελείως από το αγροτικό του περιβάλλον¹, ο αστικός χαρακτήρας της ιπποδάμειας πόλης προσδιόρισε τη μορφή και των πλέον παραδοσιακών, αγροτικών εορτών. Τα **Διονύσια** τα εν Πειραιεί περιλαμβάνονται στις επίσημες εορτές του Άστεως, μαζί με τα Διονύσια εν Άστει και τα Λήναια. Το μεγάλο **Διονυσιακό Θέατρο** της Μουνιχίας, που έχει οριστικά χαθεί κάτω από τις πολυκατοικίες του Προφήτη Ηλία (μόνο η ονομασία της οδού Θεάτρου διατηρεί τη μνήμη του), συγκρίνεται με αυτό της Αθήνας, όχι μόνο ως προς το μέγεθος, τη λαμπρότητα των παραστάσεων και το ανέβασμα νέων τραγωδιών, αλλά και ως προς το ρόλο του ως πολιτικού χώρου. Παράλληλα πληθαίνουν οι ιδιωτικοί διονυσιακοί θίασοι. Από παλιά γνωστός ήταν ο Θίασος των **Διονυσιαστών** που είχε την έδρα του στο χώρο του **Δημοτικού θεάτρου**. Ένας άλλος πιθανολογείται από ένα όστρακο με το όνομα του θεού στο συγκρότημα κάτω από το Πανεπιστήμιο. Στον κόσμο του θεάτρου αναφέρεται ένα ωραίο ανάθημα των

1. Σε ένα λόγο που αποδίδεται στο Δημοσθένη (37,52 και 62) ο ενάγων διηγείται πως ενώ βρισκόταν στον Πειραιά ειδοποιήθηκε για την επιδρομή που έγινε στην αγροικία του, στο Νέο Φάληρο.

Αναθηματικό ανάγλυφο με την ίαση μιας γυναίκας από τον Ασκληπιό που αναπαράγει πιθανώς τη μορφή του κλασικού λατρευτικού αγάλματος (Μουσείο Πειραιώς)

Σηγηριότυπο από τη διάλεξη του κ. Γ. Στοιχάσευερ στην αίθουσα του «Πειραιϊκού Συνδέσμου» με πυκνότετη προσέλευση εκλεκτού κόσμου

ηθοποιών στο Διώνυσο (ώρα στην Αθήνα) και η γνωστή χάλκινη μάσκα του Μουσείου μας. Πολύ μετά, μόλις τον 2ο αι. π.Χ., χτίστηκε το μικρό **Θέατρο της Ζέας**, που βρίσκεται δίπλα στο Μουσείο.

Σ' αυτή τη νέα πόλη θα συναντήσουμε ωστόσο μίς από τις αρχαιότερες αττικές λατρείες. Πρόκειται για τη λατρεία της **Αρτέμιδος** στο οχυρό ακρωτήριο της Μουνηίας που ελέγχει ελόκληρο το Φαληρικό όρμος, όπου το παλιό λιμάνι της Αθήνας. Αρχαιολογικά ιερό χρονολογείται στις αρχές της τρίτης χιλιετίας π.Χ. Ως ιδρυτής του θεωρείται ο ηρωϊκός Μουνηϊας, σύγχρονος του Θησέα και ένας από τους μυθικούς βασιλιάδες των Αθηνών. Η εορτή των Μουνηϊών είχε μάλιστα δώσει το όνομά της στην 10η αττικό μήνα. Ο ναός, που αναφέρεται από την Πausανία, καταστράφηκε τον 19ο αιώνα, με την ανέγερση της έπιυλης του Κουμουνηδούρου. Όπως δείχνουν τα αναστήματα στο τον περιβόλο του ιερού που ανακαλύφθηκε με την ευκαιρία της οικοδόμησης του **Ναυτικού Ομίλου Ελλάδος**, η Αρτεμις λατρευόταν εδώ ως προστάτης του γάμου και των παιδιών, ήταν δηλαδή μια κουροτόφος, όπως στη Βρυαυρίνα, όπου ξαναβρίσκουμε τους ίδιους χαρακτηριστικούς κρατηρίσκους με κοπέλες που χορεύουν τα παιδικά εδώλια και τις πλαγγόνες, που αφιέρωναν τα κορίτσια πριν από το γάμο τους. Από την άλλη πλευρά είναι φανερό εδώ η στενή σχέση της θεάς με το ναυτικό. Όχι μόνο η θέση του ιερού, που κυριαρχεί στην είσοδο του λιμανιού ταριάζει σε μια Αρτεμιδα λιμενοσκόπο αλλά και το ίδιο - όπως ο βωμός του Ελέ-

ως της αθηναϊκής Αγοράς - είναι το καταφύγιο των οδίκως διωκομένων για ναυτικά αδικήματα, ενώ από τον 4ο αι. και έως μέσα στην αυτοκρατορική εποχή, αυτό συνδέεται με την επέτειο της ναυμαχίας της Σαλαμίνος, που γιορτάζεται με λιμβοδρομίες των εφήβων γύρω από την Καστέλλα. Από την ελληνιστική εποχή σώζεται και το μοναδικό ανάγλυφο της θεάς, με τη μορφή μιας αρχαιολογικής Αρτέμιδος Φωσούρου. Δεν είναι ωστόσο βέβαιον τα δύο χάλκινα αγάλματα της Αρτέμιδος που βρέθηκαν στο λιμάνι, προέρχονταν από το ιερό αυτό. Ακόμη λιγότερο φαίνεται να ευσταθεί η ταλμηρή υπόθεση του Α. Παπαγιαννόπουλου - Παλαιού, που αναγνώρισε στην Αθήνα και τον Κούρο, τα λατρευτικά αγάλματα του ιερού του Διός Σωτήρος, στο οποίο ερχόμαστε τώρα.

Το ιερό του **Διός Σωτήρος** αποτελεί το τυπικό δείγμα μιας καθαρά πειραιϊκής λατρείας που, χάρη στη σημασία της πόλης, απέκτησε παναθηναϊκή πολιτική σημασία. Δεδομένου ότι αυτή αναφέρεται ήδη στην Ορέστεια, δεν αποκλείεται να είναι σύγχρονη με την ίδρυση της πόλης. Ο Ζευς λατρεύεται εδώ ως ο σωτήρας στις δύσκολες περιστάσεις, στα θαλασσινά ταξίδια όπως και στις δικαστικές περιπέτειες: είναι κατά συνέπεια ο φυσικός προστάτης μιας πόλης, η ύπαρξη της οποίας εξαρτάται ακριβώς από τη θάλασσα και τις ναυτικές επιχειρήσεις. Πολεμικό χαρακτήρα θα αποκτήσει ο θεός μόλις χάρη στη σύνδεσή του με τη ναυμαχία της Κνιδου, το 394 μια νίκη με την οποία σημειωτέον - συνδέεται και η ίδρυση από τον Κώνωνα του ιερού της

Αφροδίτης στην Ησιώνεια. Πολεμική είναι και η μορφή της Αθηνάς Σώτειρας που εμφανίζεται ως σύνναος του Διός, υπό το 330. Η ξεχωριστή θέση του Διός Σωτήρος, όπως και άλλων πειραιϊκών θεοτήτων - του Διονύσου, του Ποσειδώνος Γελαγίου και του Άμμωνος - στις σύγχρονες επισήμες θυσίες των πρυτάνεων «*υπέρ υγείας και σωτηρίας της βουλής και του δήμου*» αφιείται στην αναβάθμιση του πολιτικού και στρατιωτικού ρόλου του Πειραιώς, μέσα στο πλαίσιο της προσπάθειας του Λυκούργου για την αναγέννηση της Αθήνας του Θεμιστοκλή και του Περικλή, που δηλώνει η αύξηση του στόλου και η οικοδόμηση της Σκευοθήκης. Ούτε αυτά τα ιερά - το μόνο από τα δημόσια κτήρια του Πειραιά, που σύμφωνα με το Στράβωνα επέζησε της καταστροφής του 86 π.Χ. - έχει βρεθεί. Από τις περιγραφές πιθανολογείται ότι ήταν ένα απλό τέμενος με στοές, στακισμένες με πίνακες και τα αγάλματα των θεών, κτισμένο σε περίοπτη θέση πάνω από το λιμάνι, στην περιοχή της πλατείας Κοραή.

Δύο σημαντικοί οδικοί άξονες της πόλης συνέδεαν τους κεντρικούς χώρους λατρείας: η πομπική οδός του Διονύσου και του Διός Σωτήρος και η πλατεία (οδός) που συνέδεε την Ιπποδάμεια Αγορά με το ιερό της Αρτέμιδος. Πάνω στον τελευταίο αυτό δρόμο βρισκόταν το περίφημο - γνωστό και από τον Πλάτονα του Αριστοφάνη - παραϊκό **Ασκληπείο**, χτισμένο στο σημείο όπου σύμφωνα με την παράδοση πρώτο αποβίβασθηκε ο θεός στο δρόμο υπό την Επίδαυρο στην Αθήνα. Το ιερό ανακαλύφθηκε τον 19ο

αίωνα από τον Δραγάση, με την ευκαιρία της κατασκευής του υπαιθρίου θεάτρου *Τσόχα*, και στη συνέχεια εξαφανίστηκε κάτω από αυτό. Ο περίβολος περιέκλειε το ναό, όπου θα ήταν στημένος ο υπερφυσικός ελληνοιστικός Ασκληπιός της Μουνιχίας. Το αναθηματικό ανάγλυφο του Μουσείου Πειραιώς με την ίαση μιας γυναίκας αναπαράγει πιθανώς τη μορφή του κλασικού λατρευτικού αγάλματος. Ο θεός σκύβει πάνω από την κοιμισμένη γυναίκα για να τη γιατρέψει. Το πρωί θα ξυπνήσει κι αυτή - όπως και ο αριστοφάνειος Πλούτος - υγιής. Από το ίδιο ιερό προέρχονται αρκετά υστεροκλασικά αναθήματα ανάγλυφα, τάματα και μια σειρά από χαριτωμένα αγάλματα παιδιών.

Η λατρεία του Ασκληπιού ή άλλων θεών - ιατρών, όπως η **Αγαθή Θεά**, που θεράπευσε την ποδάγρα του Πυθονίκου, στο ανάγλυφο του Μουσείου Πειραιώς, εκφράζει μια σπουδαία πλευρά της πειραικής θρησκευτικότητας, που συνδέεται με την ανάγκη του αστικού αυτού πληθυσμού για μια μορφή του θείου, πιο κοντινή στον άνθρωπο, από εκείνη των μεγάλων θεών του Ολύμπου. Σ' αυτούς ανήκουν μορφές του Δία, όπως είναι ο Ζεύς Φίλιος ή Μελίχιος αλλά και οι πολυπληθείς επώνυμοι ή ανώνυμοι ήρωες. Συνηθισμένη είναι η παράσταση του θεού ή του ήρωα ανακλιμένου όπως σε μερικά από τα πιο ωραία αναθηματικά ανάγλυφα του Μουσείου μας και του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, ενώ συχνά αυτοί, όπως και ο Ασκληπιός, συνοδεύονται ή αποδίδονται με τη μορφή φίδιου. Τη γεινίαση των συγγενικών αυτών λατρειών επιβεβαιώνουν νεότερες ανασκαφές που δείχνουν ότι το τέμενος του **Ασκληπιού**, εκτεινόταν στην απόκρημη ακτή της Καστέλλας, από την έξοδο του λιμένος της Ζέας έως τη Μουνιχία, όπου παλιά φαίνονταν, σκαμμένες στο βράχο, πολλές αναθηματικές κόγχες με ανάγλυφα αφιερωμένα στο Φίλιο και Μελίχιο Δία. Δεν θα ήταν πολύ παρακινδυνευμένη η σύνδεση με το ιερό του Ασκληπιού (με την υπόθεση θα συμφωνούσε η ανεύρεση ενός βωμιού αφιερωμένου στον Απόλλωνα Αποτρόπαιο), του **Σηραγγείου**, ιερού του ήρωα Σήραγγου (της γνωστής στους παλαιότερους Σηλιάς του Παρα-

σκευά), μιας τεχνητής σπηλιάς διακοσμημένης με ψηφιδωτά του 4ου αι. π.Χ., που βρισκόταν στη ρίζα του βράχου. Μια κυκλική αίθουσα αποδυτηρίου, μετασκευή πιθανόν παλαιάς δεξαμενής, και ο διάδρομος που κατέβαινε στη θάλασσα δείχνουν ότι ίσως εδώ να εξαγνίζονταν με το θαλασσινό νερό πριν να κοιμηθούν οι λατρευτές του Ασκληπιού, όταν πλέον ο περίβολος των νεωσοίκων είχε αποκλείσει την προσπέλαση της θάλασσας μέσα στο λιμάνι της Ζέας.

Χαρακτηριστική της θρησκευτικής ζωής του Πειραιά είναι η ισχυρή παρουσία των ξένων θεών, από τη Θράκη, τον Πόντο, την Αίγυπτο, τη Συρία και την Κύπρο, περιοχές που συνδέονταν άμεσα με το αττικό εμπόριο, ιδιαίτερα το σιτεμπόριο, και από τις οποίες προέρχεται η πλειοψηφία των αττικών μετοίκων. Από τις εικοσιπέντε ιδιωτικές (όχι κρατικές ή δημοτικές) λατρείες που μαρτυρούνται επιγραφικά, οι έντεκα - που αποτελούν και το σύνολο των γνωστών ξένων λατρειών - τοποθετούνται στον Πειραιά. Ξεχωριστή θέση ανάμεσα στις ξένες λατρείες κατέχει αυτή της **Κυβέλης** και τούτο όχι μόνο γιατί είναι η αρχαιότερη, αλλά και γιατί υπήρξε η μόνη από τις ξένες λατρείες που κατόρθωσε να ριζώσει στο χώρο της Αττικής. Ένα από τα παλαιότερα ιερά της - χρονολογούμενο στον 6ο αι. π.Χ. - αποκαλύφθηκε πρόσφατα στο Ν. Φάληρο, δίπλα στον Κηφισό. Τη μορφή του ιερού μπορούμε ίσως να αποκαταστήσουμε με βάση το ναίσκο της **Κυβέλης του Μοσχάτου** και ένα ανάγλυφο του Μουσείου Πειραιώς. Αντίθετα από το ιερό της Μητέρας των Θεών, που ο γαλλικός στρατός κατοχής του 1855 ανέσκαψε στην περιοχή της Πηγάδας, έχει χαθεί κάθε ίχνος. Η λαμπρή σειρά των αναθηματικών ναίσκων εκείνης της ανασκαφής, που συμπληρώνουν νεότερα ευρήματα από ιδιωτικές οικίες δεν αφήνει αμφιβολία για τη διάδοση στο τμήμα αυτό του Πειραιά της λατρείας της θεάς ως οικιακής λατρείας με τον οικόσκο της Κυβέλης να παίζει πλέον το ρόλο της φορητής χριστιανικής εικόνας.

Αποκλειστικά με τον Πειραιά συνδέεται η λατρεία της **Βενδίδος**, μιας θρακικής μορφής της Αρτέμιδος. Το αρχαιότερο ιερό της θεάς,

Ο υπερφυσικός ελληνοιστικός Ασκληπιός της Μουνιχίας. (Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο)

εκεί όπου λαμβάνει χώρα η περίφημη εορτή με τη διπλή πομπή των Αθηναίων και των Θρακών, τη θυσία, την έψιπη λαμπαδηδρομία και την παννυχίδα, που περιγράφει ο Πλάτων στην αρχή της *Πολιτείας*, βρισκόταν κοντά στο ιερό της **Αρτέμιδος Μουνιχίας**. Όπως δείχνει όμως η θέση εύρεσης των νεότερων επιγραφών των οργεώνων (των λατρευτών) της Βενδίδος, η έδρα της θεάς - μετά την εγκατάσταση της

Ένα από τα δύο σωζόμενα αξιόλογα γλυπτά του Πειραικού Θεσμοφορίου (που βρίσκεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο).

Αναθηματικό ανάγλυφο του Πυθονικού στην Αγαθή Θεά. (Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιώς)

μακεδονικής φρουράς στη Μουνχίμ - υποχρεώνεται να μετακομίσει στη δυτική παραλία της Ζέας, κοντά στο Τζενεϊο Νοσοκομείο.

Στην ίδια περιοχή του δυτικού Πειραιά και ειδικά στο χώρο μεταξύ των οδών Φιλελλήνων - Αλιβιάδου - Πλατείας Τερψιθέας και Πλατείας Ροντήρη, οδηγούν ψηφίσματα, που πληρφορούν για τη χαρτήρηση από το Λυκούργο αδελών στους Αιγυπτίους και τους Κυπρίους για την ίδρυση ιερών της Ίσιδος αντίστοιχα και της Αφροδίτης, καθώς και ένας αριθμός τμητικών και αναθηματικών επιγραφών που αναφέρονται στην κύρια λατρεία της Αφροδίτης Συρίας και Ουρανίας και του Έρωτος Ουρανίου, που συμπληρώνουν αναλμτία της Αφροδίτης και Ερωτιδέων - έτσι ώστε να φαίνεται πολύ πιθανή η εγκατάσταση στο σημείο αυτό της πόλης των ιερών - πιθανότατα και των συνοικιών - των κυπρίων εμπόρων από τη Σαλαμίνα και το Κίτιον. Σε ανατολικούς θεούς ανήκαν πιθανώς και άλλα (ενώνυμα) ιερά της περιοχής που εντοπίστηκαν στην οδό Μαχάωνος και στην οδό Νεωσοίκων (η ανεύρεση στην τελευταία θέση 200 λυχνιωνών υποδεικνύει κάποια νυχτερινή λατρεία), ενώ αργά ένα όστρακο με το όνομα του θεού, που βρέθηκε στην Πηγάδα, είναι πιθανόν ότι εντοπίζεται εκεί και το ιερό του **Σαβαζού**.

Ανάλογα είναι τα συμπεράσματα για τον τόπο εγκατάστασης των Φοινίκων εμπόρων, από την ανεύρεση, το 1866, στη ρεματιά του όρμου της Κρεμμυδαρούς, στο δυτικό άκρο της Ηετιωνείας, μιας σειράς πέντε λιθίνων βωμών, μεταξύ των οποίων ένας με φοινικική αφιέρωση στον Βαάλ, αν και δεν είμαστε καθόλου βέβαιοι ότι η περιοχή εκείνη βρισκόταν τότε εντός των ταχών του Πειραιώς.

Η συγκέντρωση των ξένων λατρειών (προφανώς και η εγκατάσταση των μετοίκων) στις νεότερο, δυτικό, τμήμα της πόλης ανάμεσα στην πλατεία Τερψιθέας, το Τζενεϊο και την Καλλιόπη, δεν αποτελεί με κανένα τρόπο ένδειξη ξενοφοβίας ή την πρόθεση περιθωριοποίησης (γκετοποίησης) των ξένων. Αντίθετα δείχνει σε ποιο βαθμό η επέκταση της πόλεως εξαρτιώταν από την αύξηση του ξένου πληθυσμού. Οι Πειραιώτες ήταν πάντα ένας λαός ιδιαίτερα ανοιχτός στις ξένες επιρροές. Τόσο οι επιγραφές με τους καταλόγους των λατρευτών όσο και οι περιγραφές των συγχρόνων δεν αφήνουν αμφιβολία για τον ενθουσιασμό με τον οποίο γίνονται δεκτές οι ξένες αυτές λατρείες, ενθουσιασμό που οδηγεί συχνά στην αφομοίωσή τους. Πολλοί από αυτούς του οργάνων καταλήγουν εξάλλου να αποτελούνται αποκλειστικά από ντόπιους.

Η αυτοκρατορική εποχή δεν σημαδύει κάποια ρήξη στη θρησκευτική ζωή του Πειραιά. Τα επίσημα ιερά συνεχίζουν να λειτουργούν ή έστω να υπολειτουργούν. Συγχρόνως με την παρακμή του λιμανιού εξορανίζονται πολλές από τις ξένες λατρείες, με εξαίρεση αυτή της **Ίσιδος**, στην οποία πολλοί νεότεροι αναγνωρίζουν μια προδρομική μορφή της Παρθένου. Αυτό μαρτυρεί μια σειρά επιτυμβίων αναγλύφων, κυρίως ιερειών της Ίσιδος, που διακοίνονται από τον ισλαμικό κόμβο, το σείατρο και το κινεμάκι με το νερό του Νεΐλου. Εφόσον το πραγματικά νέο στοιχείο είναι τώρα πλέον η αυτοκρατορική λατρεία, της οποίας δείγμα αποτελεί ο μικρός ναός στην οδό Φίλωνος και τα δύο κολοσσικά αγάλματα του Αδριανού που βρέθηκαν εκεί κοντά.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΟ ΙΡΑΚ

(Συνέχεια από τη σελ. 2)

πειδή η σημασία του, ξεπερνώντας κατά πολύ τα όρια του ισλαμικού χώρου, εγγράφεται στον χρόνο του οικουμενικού αγώνα που συνεχίζει να καταβάλλει το πνεύμα εναντίον της βαρβαρότητας. Για την καταδίκη εντούτοις του γεγονότος δεν έχει, έως τώρα τουλάχιστον, εκδηλωθεί η οφειλόμενη αντίδραση.

• «Χώρα έχουν πλέον οι ανεκτίμητοι θησαυροί του αρχαιολογικού μουσείου στη φλεγόμενη ιρακινή πρωτεύουσα, τα ερείπια των μυθικών πόλεων Ουρ και Ουρούκ, τα διάσπαρτα ίχνη του πανάρχαιου πολιτισμού των Σουμερίων και οι κατακτήσεις ενός αλόκληρου κόσμου, θρημμένοι με τους νόμους του Χαμουραπί, οι αρχαιολογικοί χώροι της Ασσορ και της Βαβυλώνας, τα ανάκτορα των Σαργών στη Χορσμπάν και του Ασσυρμπασιπάλ στη Νιμρούτ, του Σενασερίπ στη Νινουί και του Σαπώρ στη Κτισιφώντα, ο επιβλητικός παρθικός ναός της Χαϊρα. Κι ακόμη τα μνημειακά κατάλοιπα της Μολβίγια, του Κουμπάρ Αλ Σουλεϊμπίγια και το εντυπωσιακό τέμενος του Αλ Μουταουακίλ στη Σαμάρρα, το ανάκτορο της Κούφα και το ταρικό συγκρότημα του Χασάν Αλ Μισσούρ στη Βασόρα, τα παλάτια του Λούλου και το μέγας τέμενος της Μοσοούης, οι μαρτυρίες του Σινζάρ και του Τακρίτ. Χθες ήταν το Αφγανιστάν, πρσχθές το Βελγικό, αύριο μπορεί να είναι οποιοδήποτε άλλο μέρος της υψηλίου. Οποιοδήποτε άλλη κατάσταση στο κοινό σώμα της παγκόσμιας πολιτισμικής δημιουργίας. Όταν ολέθονται ανθρώπινες ζωές μπαίνει τουλάχιστον βλάστηση να σκέφτεται κανείς τον πολιτισμό και τα έργα της τέχνης. Βλάστηση ωστόσο είναι και η επίκληση της ηθικής για τη δικαίωση του εγκλήματος που συντελείται. Σης φωνές όσων υψώνονται κατά της αγριότητας του πολέμου και της αθλιότητας του αυτοχαιρού είναι καιρός να προστεθούν και οι φωνές εκείνων που φέρουν την ευθύνη της αναμετάδοσης του εϊσίου σημαντικού μηνύματος για την παγκοσμιοτητα των πνευματικών προϊόντων: οι φωνές των ιστορικών, των ιστορικών της τέχνης και των ιστορικών του πολιτισμού, οι φωνές των πανεπιστημίων, των πνευματικών ιδρυμάτων και των ερευνητικών κέντρων, οι έστω και χαμηλής εντάσεως φωνές της **Ουάσκα**, οι οποίες έως τώρα σγούν»

• ΔΕΝ έχουμε παρά να προσυπογράψουμε το κείμενο τον κ. Δεληβοριά και να ληφίσουμε και τη δική μας φωνή διαμαρτυρίας, ώστε να σπάρουμε το "ραγγάρι" της σιωπής γύρω από το σοβαρό αυτό θέμα.

ΜΕΡΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟ

Πολύς λόγος έχει γίνει για το φαινόμενο του εθελοντισμού, ειδικά στις μέρες μας, μερικούς μόλις μήνες πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας. Εμείς δεν θα σταθούμε στην ιδέα του εθελοντισμού αναφορικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, αλλά θα παραθέσουμε μερικές σκέψεις για την αξία και την έννοια του εθελοντισμού γενικότερα.

Τι είναι λοιπόν εθελοντισμός;

Στο λεξικό αναφέρεται ως πράξη ελεύθερης βούλησης στην οποία το άτομο δρα ή προσφέρει τον εαυτό του χωρίς κανένα δικό του συμφέρον. Εμείς συμπληρώνουμε λέγοντας ότι δεν μπορεί να επιβληθεί από κανένα νόμο αλλά είναι αποτέλεσμα εσωτερικής ηθικής και συναισθηματικής καλλιέργειας.

Πολλά είναι τα κίνητρα που ωθούν κάθε άνθρωπο προς την ιδέα του εθελοντισμού. Κυρίαρχο είναι, ή οφείλει να είναι, το κίνητρο της προσφοράς και της αγάπης προς τον πλησίον. Το χέρι βοήθειας προς τον ανήμπορο ή προς αυτόν που βρέθηκε στη δύσκολη στιγμή, στο μάτι του κυκλώνα. Ένα δεύτερο κίνητρο είναι το ψυχικό τραύμα, ο προσωπικός πόνος που μετατρέπεται σε προσφορά στο συνάνθρωπο. Ο προσφέρων έχει χάσει κάποιον δικό του ή έχει περάσει παλιότερα τις ίδιες δυσκολίες από τις οποίες προσπαθεί να ανακουφίσει τον συνάνθρωπο.

Είναι όμως πάντοτε μοναδικό κίνητρο του εθελοντισμού η αγάπη ή ο προσωπικός πόνος; Ίσως αν ο άνθρωπος στρέψει το βλέμμα του την ώρα εκείνη βαθιά μέσα στα μύχια της ψυχής του να ανακαλύψει και άλλα κίνητρα να τον οδηγούν στην καλή πράξη. Είναι πολλές φορές η δική του ανασφάλεια και η έλλειψη στοργής που νιώθει, που τον οδηγούν στο να δώσει και να εισπράξει αυτά που του λείπουν: Στοργή και αγάπη. Άλλοτε πάλι κίνητρο γίνεται η ταύτιση με τον πάσχοντα: Αν ήμουν στη θέση του; Αν το παιδί μου ήταν στη θέση του; Και αυτόματα κινητοποιείται προς την καλή πράξη.

Πιο σπάνια ευτυχώς η χείρα βοηθείας αποσκοπεί στην κοινωνική προβολή ή στην ανάγκη της υστεροφημίας. Άνθρωποι με οικονομική επιφάνεια αλλά άγνωστοι στο ευρύ κοινό προσπαθούν με τον τρόπο αυτό να γίνουν γνωστοί. Άλλοι, μπροστά στη θέα του θανάτου, προσπαθούν να αφήσουν πίσω τους κάτι θεάρεστο, κάτι για το οποίο να τους μνημονεύουν με ευγνωμοσύνη.

Της κ. ANNAS ΠΑΤΕΣΤΗ

Παραδείγματα εθελοντισμού μπορούμε να βρούμε πολλά, ξεκινώντας από τον ανώνυμο εθελοντή που προσφέρει το αίμα του, όργανα του σώματός του, τον οβολό του, τη συμπαραστάση του, για να φθάσουμε στα οργανωμένα σωματεία και τους οργανισμούς. Τέτοιοι οργανισμοί είναι για παράδειγμα η *Διεθνής Αμνηστία*, που σκοπό έχει τη διαφύλαξη και υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπου στον κόσμο αυτά καταπατώνται, ο *Ερυθρός Σταυρός*, που σκοπό έχει την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης αλλά και με την κάθε τρόπο ανακούφιση των πληγέντων από κάθε είδους καταστροφή, η οργάνωση *Greenpeace*, με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος, η οργάνωση *WWF*,

Ο εθελοντισμός ως πράξη ελεύθερης βούλησης είναι αποτέλεσμα εσωτερικής ηθικής και συναισθηματικής καλλιέργειας. Προσφέρει πολλά σε κάθε τομέα κοινωνικής δραστηριότητας. Και ασφαλώς σημαντική θα είναι η συμβολή του στην επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004

με σκοπό την προστασία της πανίδας πάνω στη γη, οι «*Γιατροί χωρίς σύνορα*», γιατροί δηλαδή που προτίμησαν να μην εξαργυρώσουν τις πολυετείς σπουδές τους σε ένα ιατρείο ή σε ένα νοσοκομείο, αλλά να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους οπουδήποτε στον πλανήτη υπάρχει άμεση ανάγκη ιατρικής περίθαλψης, καθώς και διεθνείς Οργανισμοί, όπως η *Unicef*.

Υπάρχει βεβαίως και η περίπτωση του εθελοντισμού για κάποια συγκεκριμένη περίπτωση. Δεν θα μπορούσε, ασφαλώς, να υπάρξει χαρακτηριστικότερο παράδειγμα σ' αυτήν την κατηγορία από τους εθελοντές για τη διοργάνωση των **Ολυμπιακών Αγώνων** από μία πόλη. Το μεγάλο στοίχημα της

διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων από μία πόλη κερδίζεται πριν και μετά τους αγώνες από πολλές και διαφορετικές παραμέτρους (έργα υποδομής, διαφήμιση κτλ), κατά τη διάρκεια των αγώνων όμως κερδίζεται, κατά κύριο λόγο από τους εθελοντές. Αυτό, άλλωστε, έδειξε και το παράδειγμα των πρόσφατων Ολυμπιακών Αγώνων στο μακρινό Σίδνεϊ. Έτσι λοιπόν και στην περίπτωση της Αθήνας οι εθελοντές καθίστανται αρωγοί τόσο των διαφόρων οργανωτικών επιτροπών, όσο και όλων αυτών που θα έλθουν για να παρακολουθήσουν τους αγώνες.

Πόσο όμως μακριά τραβά αυτή η ιστορία του εθελοντισμού; Ίσως τόσο όσο ο άνθρωπος μπορεί να προσβλέπει προς το αγαθό και να το πετυχαίνει.

Ο Πλάτων είδε το αγαθό ως σοφία. Ο Ιησούς τοποθέτησε το αγαθό στην αγάπη. Έτσι πρώτος και ανεπανάληπτος εθελοντής ενσαρκώνεται Εκείνος. Κλασικό παράδειγμα αυτής της αγάπης προς τον πλησίον είναι και η προσφορά του Σαμαρείτη προς τον πληγωμένο εχθρό του. Τον περιποιήθηκε, τον φρόντισε, μερίμνησε να μείνει σε ασφαλή χέρια και έφυγε χωρίς να περιμένει ανταπόδοση.

Επίσης, ο Απόστολος Παύλος στην πρώτη προς Κορινθίους επιστολή του γράφει: «*Και αν πουλήσω όλη μου την περιουσία για να χορτάσω με ψωμί όλους τους φτωχούς και αν παραδώσω το σώμα μου για να καεί, αλλά αγάπη δεν έχω σε τίποτα δεν ωφελούμαι*».

Τέλος, ο Αλβέρτος Σβάιτσερ έγραψε κάπου στα βάθη της ζούγκλας: «*Να κινδυνεύσεις για να διασώσεις με την αγάπη και την αφοσίωση κάθε μορφή ζωής πάνω στη γη είναι η υψηλότερη ηθική που συμπλιώνει σε μια αλληλεγγύη όλα τα όντα πάνω στον πλανήτη μας*».

Πέρα όμως από τα παραπάνω υπάρχει και κάτι βαθύτερο που ερμηνεύει τη βούληση του ανθρώπου για προσφορά και εθελοντισμό. Μήπως είναι το ότι κλειστήκαμε στους δικούς μας πύργους της Βαβέλ και χάσαμε τις ανθρωπίνες σχέσεις;

Η απάντηση κρύβεται στη βεβαιότητα ότι βοηθώντας το διπλανό σου και βλέποντας την ανακούφιση στα μάτια του αντλείς κι εσύ ανακούφιση για τη δική σου ζωή, όσο καλά ή άσχημα κι αν πηγαίνει. Η προφανής απάντηση κρύβεται στην ακαταμάχητη γοητεία τού να είσαι συμμετοχος σε κάτι μεγαλύτερο από εσένα.

ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΩΘΗΚΑΜΕ ότι το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. διενεργεί δημοπρασία με σφραγισμένες προσφορές και επί μέρους ποσοστά έκπτωσης, προκειμένου να αναθέσει το έργο «Αρχαιολογικό Πάρκο στις Αστικές Πύλες Πειραιά». Ο προϋπολογισμός του έργου είναι 4.950.193,00 Ευρώ χωρίς Φ.Π.Α. Η μελέτη εφαρμογής αφορά στην υλοποίηση της φάσης Α1 και περιλαμβάνει παρεμβάσεις στα οικοδομικά φεράγματα 143, 158 και 159. Προτείνεται δε η δημιουργία ζώνης κτηριακών εγκαταστάσεων στην οδό Πύλης για τις ανάγκες λειτουργίας του Αρχαιολογικού Πάρκου. Τα όρια του χώρου καθορίζονται από τις οδούς Πύλης, Ευριπίδου, Διστόμου και Ομηρίδου Σκυλίτση. Η σχετική μελέτη περιλαμβάνει αρχιτεκτονικά, στατιστικά, ηλεκτρομηχανολογικά και φυτεύσεις ενώ η διάρκεια εκτέλεσης του έργου ορίστηκε σε δώδεκα μήνες από την ημερομηνία υπογραφής της σχετικής σύμβασης. Βέβαια ο Σύλλογός μας δεν θα εφησυχάσει μετά τη θετική αυτή απόφαση του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. Αντίθετα μάλιστα θα συνεχίσει τις προσπάθειές του για την επέκταση του Αρχαιολογικού Πάρκου Πειραιά και την υλοποίηση των σχεδίων της σχετικής μελέτης της Β' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, ώστε η πόλη μας να αποκτήσει ένα πλήρη και χρηστικό αρχαιολογικό χώρο με πολύ πράσινο που θα αναβαθμίσει όλη την περιοχή.

ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΣ ΦΩΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΗΕΤΙΩΝΕΙΑ ΠΥΛΗ

ΤΟ ΑΝΑΣΤΗΛΩΜΕΝΟ μνημείο της Ηετιώνειας Πύλης αποτελεί πλέον σημείο αναφοράς στο λιμάνι του Πειραιά και κοσμεί ολόκληρη την περιοχή του Αγίου Διονυσίου. Οι νέες προσπάθειες του Συλλόγου μας από την ημέρα των εγκαινίων μέχρι και σήμερα είχαν ως αντικείμενο τη μελέτη και την εγκατάσταση του κατάλληλου φωτισμού στον χώρο της Ηετιώνειας Πύλης. Από σήμερα μπορούμε να ελπίζουμε ότι και το θέμα του φωτισμού του σημαντικού αυτού μνημείου θα λυθεί, διότι μία από τις πολλές ενέργειες του Συλλόγου μας φαίνεται ότι έφερε αποτέλεσμα. Συγκεκριμένα είχαμε απευθύνει επιστολή στον πρόεδρο της ειδικής επιτροπής του ΑΘΗΝΑ 2004, η οποία έχει ως σκοπό την προετοιμασία του λιμένος Πειραιά για να υποδεχθεί τα κρουαζιερόπλοια που θα παραβάλουν για την υποδοχή των επισκεπτών κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Όπως πληροφορηθήκαμε από τον κ. Ευάγγελο Σαβράμη, πρόεδρο της ειδικής αυτής Επιτροπής, το θέμα του φωτισμού της Ηετιώνειας Πύλης έχει ενταχθεί στα έργα που προβλέπονται να γίνουν στο λιμάνι και θα ολοκληρωθούν μέχρι την άνοιξη του 2004.

ΟΑ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΤΕΙ ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΑΝΤΙΦΘΙΣΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟ κτήριο της *Ελληνικής Αντιφθισικής Εταιρείας*, στη συμβολή της οδών Διστόμου και 34ου Συντάγματος Πεζικού, βρίσκεται μέσα στο χώρο του Αρχαιολογικού Πάρκου Πειραιά. Ο Σύλλογός μας κατέβαλε σημαντικές προσπάθειες ώστε να κατεδαφιστεί το ετοιμόρροπο αυτό κτήριο και να τοποθετηθεί πινακίδα με την ένδειξη «Χώρος Αρχαιολογικού Πάρκου Πειραιά». Ήδη το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας με επιστολή του προς την Κτηματική Υπηρεσία Πειραιά γνωστοποιεί την απόφασή του ότι αποδέχεται το αίτημα του Συλλόγου να κατεδαφιστεί το κτήριο της *Ελληνικής Αντιφθισικής Εταιρείας* στον Πειραιά. Ο λόγος που δεν έχει αρχίσει η κατεδάφιση του κτηρίου είναι ότι δεν έχουν εξερευνηθεί ακόμα τα απαραίτητα χρήματα.

ΕΜΠΛΟΚΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ «ΒΑΡΕΛΑΔΙΚΟ»

ΑΠΡΟΣΔΟΚΗΤΗ εμπλοκή προέκυψε με την απαλλοτρίωση του κέντρου «*Βαρελάδικο*», το οποίο βρίσκεται πάνω στον αρχαιολογικό χώρο επί των οδών Ζαννή και Διστόμου. Λόγω μιας μικρής καθυστέρησης της δεύτερης και τελευταίας δόσης του τιμήματος, ο ιδιοκτήτης δεν προσήλθε να αναλάβει το ποσό εγκαίρως. Επειδή δε είχε παρέρθει το δεκαοκτάμηνο, η όλη διαδικασία της απαλλοτρίωσης πρέπει να ξεκινήσει και πάλι από την αρχή. Κατόπιν τούτου η λειτουργία του συγκεκριμένου κέντρου διασκέδασης θα συνεχιστεί για αρκετό ακόμα χρόνο.

- ΕΞΑΛΛΟΥ η Αρχαιολογική Υπηρεσία με επίσημο έγγραφο της ζήτησε από το Δημοτικό Συμβούλιο του Πειραιά να ανακαλέσει την άδεια του εστιατορίου - μπαρ «*ΒΑΡΕΛΑΔΙΚΟ MIX*».

- Η ανάκληση της άδειας ζητήθηκε διότι δεν είχε χορηγηθεί έγκριση από την Αρχαιολογική Υπηρεσία «*η οποία προηγείται από τις άδειες άλλων υπηρεσιών*», όπως επίσης δεν είχε ζητηθεί ούτε χορηγηθεί η απαιτούμενη άδεια χρήσης με βάση το Νόμο 3028/28-6-02.

- Το Δημοτικό Συμβούλιο με 13 ψήφους κατά της ανάκλησης, 8 υπέρ και 5 «*παρών*» απέρριψε το αίτημα της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας. Ύστερα από αυτήν την εξέλιξη στο Δημοτικό Συμβούλιο εξετάζονται δυνατότητες ανάληψης νέων πρωτοβουλιών.

ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟΥ ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ «*Οι Φίλοι του Αρχαιολογικού Μουσείου Πειραιά*» έχει αναλάβει την πρωτοβουλία να τυπωθεί ένα φυλλάδιο, στα ελληνικά και τα αγγλικά, στο οποίο θα παρουσιάζονται με συντομία το Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά, οι αρχαιολογικοί χώροι, τα μνημεία αλλά και η σύγχρονη πόλη. Το ειδικό αυτό φυλλάδιο θα φανεί ιδιαίτερα χρήσιμο το 2004. Ως γνωστόν στον Πειραιά θα βρίσκονται γύρω στους 30.000 επισκέπτες και υψηλόβαθμοι παράγοντες των Ολυμπιακών αποστολών. Ο Σύλλογος ήδη έχει απευθύνει για το θέμα αυτό σε φορείς της πόλης και αναμένει τις θετικές ανταποκρίσεις τους.

ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΝΤΟΚΥΜΑΝΤΕΡ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ ΣΕ CD

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ εξέλιξη γίνεται μερικές φορές πειστική και υποχρεώνει τον άνθρωπο σε ταχεία προσαρμογή. Για το λόγο αυτό το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου αποφάσισε να αναπαραχθεί η βιντεοκασέτα του ντοκυμαντέρ «*Πειραιάς το Αρχαιολογικό Μουσείο και η ιστορία της αρχαίας πόλης*» σε CD, στην ελληνική, αγγλική και σε άλλες γλώσσες. Ως γνωστόν τα CD προσφέρουν περισσότερες δυνατότητες, είναι καλύτερης ποιότητας και ήδη χρησιμοποιούνται από πολλούς, οι οποίοι έχουν εξοικειωθεί με τη σύγχρονη τεχνολογία.

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΤΟΝ «ΤΙΝΑΝΕΙΟ» ΚΗΠΟ

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ μας απευθύνθηκε με επιστολές στον Δήμαρχο Πειραιά με το αίτημα να δοθεί άδεια και να διενεργηθεί ανασκαφική έρευνα σε μικρό τμήμα του *Τινανείου* κήπου, ύστερα από ενθαρρυντικά αποτελέσματα της ειδικής έρευνας με ραδιογραφία και λοιπές σύγχρονες μεθόδους που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα σε οδούς πλησίον του κήπου. Στον Δήμαρχο Πειραιά απευθύνθηκε και η Β' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων με το ίδιο αίτημα αλλά ακόμα δεν έχει λάβει απάντηση.

ΝΕΑ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ Μουσείο Πειραιά έχει ήδη ιστοσελίδα μέσω του κόμβου του Υπουργείου Πολιτισμού. Ωστόσο ο Σύλλογος «*Οι Φίλοι του Αρχαιολογικού Μουσείου Πειραιά*» αποφάσισε να ενταχθεί το πειραικό Αρχαιολογικό Μουσείο και στην ιστοσελίδα εργασιακών ομίλων ποδοσφαίρου 5 X 5. Οι εργασιακές ομάδες ποδοσφαίρου αποτελούν μια πρωτότυπη ιδέα που αποσκοπεί στην ανάπτυξη της κοινωνικότητας στις εταιρείες, η οποία έχει μεγάλη απήχηση στον κόσμο. Την ιστοσελίδα αυτή επισκέπτονται καθημερινά πολυάριθμοι χρήστες του διαδικτύου και δικαίως αποφασίστηκε η ένταξη του Αρχαιολογικού Μουσείου στη συγκεκριμένη ιστοσελίδα. Με την ενέργεια αυτή το Μουσείο θα προβληθεί ιδιαίτερα, δεδομένου ότι το Internet πλέον αποτελεί το καλύτερο μέσο προβολής.

ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΚΗΠΟΥ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Ο ΚΗΠΟΣ του Αρχαιολογικού Μουσείου αλλάζει μορφή. Το περιτόχισμα χαμηλώνει και τοποθετείται νέο καλαίσθητο κάγκελο, ώστε να είναι ορατό από τους περαστικούς τόσο από την οδό Χαριλάου Τρικούπη όσο και από την οδό Φιλελλήνων. Επίσης γίνεται προσπάθεια αναστήλωσης του ελληνιστικού θεάτρου που βρίσκεται στον αύλειο χώρο του Μουσείου για να αποκτήσει μία σύγχρονη λειτουργικότητα και να γίνει και το ίδιο το Μουσείο πόλος έλξης.

- Παράλληλα έχουν αρχίσει οι εργασίες ανακαίνισης και αποκατάστασης του νεοκλασικού κτηρίου που βρίσκεται στη γωνία της οδού Χαριλάου Τρικούπη και δίπλα στο Μουσείο (ιδιοκτησίας του τελευταίου).

- Με αυτά τα έργα πραγματοποιείται ακόμα ένα βήμα αναβάθμισης. Μένει βεβαίως η ανάδειξη της εισόδου του Παλαιού Αρχαιολογικού Μουσείου (από την οδό Φιλελλήνων), καθώς και η δημιουργία ημιυπαίθριας στοάς για την έκθεση αρχαιολογικών ευρημάτων στο κάτω μέρος του κήπου του Αρχαιολογικού Μουσείου.

ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΟΛΗΣ

ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ τοποθέτησης ειδικών πληροφοριακών επίπεδων πινακίδων με αναπαραστάσεις αρχαιολογικών χώρων βρίσκεται ο Σύλλογός μας. Το υλικό που θα χρησιμοποιηθεί είναι ψηφίνη λάβα, η οποία εξορύσσεται στη Γαλλία και επεξεργάζεται στην Ιταλία. Είναι δε υλικό υψηλής αντοχής και τοποθετείται σε εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους.

- Ήδη γίνονται συζητήσεις με τον ΟΛΠ Α.Ε. ώστε να τοποθετηθούν δύο τέτοιες πληροφοριακές πινακίδες σε επιλεγμένα από τον ΟΛΠ Α.Ε. σημεία του λιμανιού, ενώ μια τρίτη με θέμα την Ηετιώνεια Πύλη, θα τοποθετηθεί στον χώρο του προσφάτως αναστηλωθέντος μνημείου στο Καστράκι της Δραπετσώνας.

- Οι πλάκες αυτές θα αναδείξουν τη σημασία των αρχαιολογικών χώρων του Πειραιά και θα είναι ένα σημαντικό μέσο ξενάγησης για τους επισκέπτες.

Άποψη από την οδό Περικλέους του αρχαίου δρόμου και των εκατέρωθεν αυτού οικοδομικών τετραγώνων

